

Kernboodschappen Europese Antibioticadag 2022

Meest recente gegevens en huidige situatie

- ECDC schat dat jaarlijks meer dan 35 000 mensen in de Europese Unie, IJsland en Noorwegen overlijden aan antibioticaresistente infecties – een schatting die de afgelopen jaren is toegenomen. De gezondheidslast van antibioticaresistente infecties is vergelijkbaar met die van influenza, tbc en hiv/aids tezamen.
- Over het geheel genomen was er tussen 2016 en 2020 voor bijna alle combinaties van bacteriële antibioticaresistentie in de EU/EER sprake van significant stijgende trends in het geschatte aantal infecties en daaraan toe te schrijven sterfgevallen, hoewel er van 2019 tot 2020, tijdens het eerste jaar van de COVID-19-pandemie, een kleine daling te zien was.
- Meer dan 70 % van de gevolgen van antibioticaresistente infecties voor de gezondheid houdt rechtstreeks verband met zorggerelateerde infecties. Dit kan tot een minimum worden beperkt door adequate maatregelen op het gebied van infectiepreventie en -bestrijding, alsook door efficiënt antibioticabeheer in de gezondheidszorg.
- De grootste ziektelast werd veroorzaakt door *Escherichia coli* van de derde generatie, gevolgd door meticilline-resistente *Staphylococcus aureus* (MRSA) en cefalosporine-resistente *Klebsiella pneumoniae* van de derde generatie.
- Resistentie tegen antibiotica die gebruikt worden voor de laatstelijsbehandeling van bacteriële infecties, zoals de carbapenems, heeft de grootste gevolgen voor de gezondheid. Het aantal sterfgevallen als gevolg van infecties met carbapenem-resistente bacteriën is tussen 2016 en 2020 gestegen. Voor carbapenem-resistente *Klebsiella pneumoniae* en *Acinetobacter* spp., die een veel voorkomende oorzaak van zorggerelateerde infecties zijn, nam het aantal daaraan toe te schrijven sterfgevallen tussen 2016 en 2020 met ongeveer 50 % toe.
- Tussen 2016 en 2020 werden de grootste stijgingen van het aantal gevallen en van antimicrobiële resistentie (AMR) voor *Acinetobacter* spp. gemeld door landen waar de AMR-percentages voor gemelde gevallen van *Acinetobacter* spp. al vóór 2020 hoog waren.
- *Acinetobacter* spp. vormt in de gezondheidszorg vooral een probleem omdat deze bacterie in zorgomgevingen zeer persistent kan zijn en, zodra deze eenmaal voorkomt, zeer moeilijk uit te roeien is.
- In 2018 schatte de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) dat infecties veroorzaakt door bacteriën die resistent zijn tegen antibiotica, de gezondheidszorgstelsels van de EU/EER-landen jaarlijks 1,1 miljard EUR kosten.

- Er is een duidelijk verband tussen de frequentie van antibioticagebruik in een populatie (bijv. in de eerstelijnszorg) en de daarmee gepaard gaande niveaus van antimicrobiële resistentie bij bacteriën die verantwoordelijk zijn voor infecties in diezelfde populatie. Met andere woorden: hoe meer antibiotica in een land worden gebruikt, des te hoger de resistentiepercentages in dat land.
- Daarnaast bestaat er een omgekeerd verband tussen de invoering en naleving van maatregelen voor infectiepreventie en -bestrijding en de niveaus van antimicrobiële resistentie, met name in ziekenhuizen en andere zorgomgevingen. Dit wijst erop dat naarmate er in een land meer aandacht wordt besteed aan infectiepreventie en -bestrijding, de resistentiepercentages lager zullen zijn.
- In de periode 2012–2021 werd een statistisch significante daling van het antibioticagebruik waargenomen in de EU/EER, zowel in de gemeenschap (in de eerstelijnszorg) als in ziekenhuizen. In slechts één land (Bulgarije) werden statistisch significante stijgende trends waargenomen.
- Het is mogelijk dat factoren die verband houden met de COVID-19-pandemie vanaf 2020 van invloed zijn geweest op het antibioticagebruik in de EU/EER (bijv. veranderingen in de overdracht van ziekten, zorgzoekend gedrag, voorschrijfpraktijken en een lagere incidentie van niet-COVID-19-gerelateerde luchtweginfecties toegeschreven aan niet-farmaceutische interventies). Niettemin is de toename van de verhouding tussen breed spectrum- en smalspectrum-antibiotica die in de gemeenschapssector worden gebruikt, in 2020 en 2021 versneld.
- Terwijl in de ziekenhuissector in de EU/EER het gemiddelde gebruik in 2020 en 2021 ongekend sterk afnam, was er sprake van een sterke toename van het gebruik van breed spectrum- en laatstelijnsantibiotica.
- Antimicrobiële resistentie (AMR) blijft een ernstig probleem in de EU/EER en we moeten ons blijven inspannen om onnodig antibioticagebruik verder terug te dringen en de praktijken op het gebied van infectiepreventie en -bestrijding te verbeteren om AMR significant te verminderen.
- De gemelde AMR-percentages voor diverse combinaties van bacteriesoorten en antimicrobiële groepen, vaak met een noord-zuid- en oost-westgradiënt, variëren sterk per land. De laagste AMR-percentages werden doorgaans gemeld door landen in het noorden van Europa en de hoogste door landen in het zuiden en oosten van Europa.
- Ondanks het toegenomen bewustzijn van antimicrobiële resistentie als bedreiging voor de volksgezondheid en de beschikbaarheid van empirisch onderbouwde richtsnoeren voor infectiepreventie en -bestrijding, antimicrobieel beheer en adequate microbiologische capaciteit, blijven de maatregelen op het gebied van de volksgezondheid om dit probleem aan te pakken ontoereikend. Er is dringend behoefte aan strengere interventies en maatregelen om antimicrobiële resistentie aan te pakken, en deze zouden een aanzienlijk positief effect hebben op de volksgezondheid en toekomstige uitgaven voor gezondheidszorg in de EU/EER.